

Mika Peltokorven ym. aloite kouluväkivallan tuomien ongelmien ehkäisemiseksi

872/12.00.00.04/2021

Kaupunginvaltuusto 13.09.2021 § 111

Päätös

Kaupunginvaltuusto merkitsi seuraavan aloitteen tiedoksi:

"Koulukiusaaminen on maassamme sekä ennen kaikkea täällä Paraisilla suuri ongelma, tästä olemme saaneet lukea myös viime aikoina lehdistä. Koulukiusaaminen nousee harvoin julkisuuteen ja siksi sitä voikin hyvin kutsua vaietuksi ongelmaksi, jolla on hyvin vakavat ja invalidisoivat seuraukset. Koulukiusaamista esiintyy aina varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin ja yliopistoihin asti ja pahimmillaan se johtaa koulun keskeytymisiin, syrjäytymisiin, mutta myös itsetuhoisiin seurauksiin.

Kiusatuksi tuleva opiskelija harvoin uskaltaa puhua kiusaamisesta kenellekään opettajalle koston pelossa, yleensä kiusaamisesta myös vaietaan kotona, koska kiusaaminen tuottaa häpeää, pelkoa ja ahdistusta. Opettajilla sekä muulla koulun tai oppilaitoksen henkilökunnalla on lainmukainen velvollisuus puuttua kiusaamiseen, joka määritellään perusopetuslain (2013/1267 § 29) luvussa. Kyseinen laki määrää opettajan tai muun koulun henkilökuntaan kuuluvan työntekijän ilmoittamaan aina kiusaamisesta (kouluaikana) oppilaan vanhemmille. Tämä tapahtuu pääsääntöisesti Wilman kautta, ilman lukukuittausta. On myös huomioitava, että laissa (2013/1267 § 29) ei suoraan määritellä tarkkoja ohjeita kiusaamistapauksiin, joten opettajien ja koulun henkilökunnan keinot puuttua kiusaamiseen on todellisuudessa hyvin rajalliset.

Tämä tilanne on johtanut siihen, että yleensä vain vakavimmissa koulukiusaamistapauksissa, jotka jo täyttävät henkeen ja terveyteen kohdistuvan vakavan vaaran merkit, on käytetty perusopetuslain (1998/628 § 7) luvun 35 ja 36 pykälän määrittelemää kasvatuskeskustelua sekä kurinpitoa. Lain sallima kurinpito on yleensä jälki-istunto, mutta esimerkiksi lastensuojeluun ei asiaa olla ilmoitettu. Mikäli kiusaaminen vielä jatkuu kurinpidon jälkeen, voidaan oppilaalle antaa kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen koulusta. Määräaikaista erottamista käytetään kuitenkin hyvin harvoin.

Myös opettajien mahdollisuutta puuttua häiritsevän tai kiusaavan oppilaan tutkimiseen on heikennetty merkittävästi vuosien aikana. Opettaja saa toki tutkia oppilaan repun, kaapin tai vaatetuksen taskut, mutta vain siinä tapauksessa, että hänellä (opettajalla) on erittäin painavat syyt uskoa, että oppilaalla on hallussaan esimerkiksi teräase tai muu vaarallinen esine / huumausaineita. Tämä vallitseva käytäntö on omiaan lisäämään kiusaamista.

Koska lähes kaikilla oppilailla on myös nykyään älypuhelin, on kiusaaminen näin siirtynyt sosiaaliseen mediaan sekä videopalveluihin. Kiusaamistilanteita kuvataan ja julkaistaan eri alustoilla. Tämä on omiaan lisäämään kiusatun ahdinkoa ja häpeää. Myös sosiaalisen median keskustelupalstat on otettu kiusaamisen

välineeksi. Opettajien on lähes mahdoton puuttua ns. sähköiseen kiusaamiseen, koska se tapahtuu suljetuissa ryhmissä ja videoita sekä viestejä kopioidaan ja jaetaan lukuisten käyttäjien kesken.

Paraisilla edellä mainitun kaltaista fyysistä ja henkistä kiusaamista tapahtuu päivittäin juuri kenenkään siihen puuttumatta. Meidän lapset ja nuoret voivat pahoin ja kiusaaminen lisää merkittävästi nuorten mielenterveysongelmia, pahimmassa tapauksessa menetämme koko nuoren itsemurhan seurauksena. Tällä on myös valtavat heijastusvaikutukset lasten ja nuorten vanhempien mielenterveyteen, joten voimme puhua koko sukupolven ongelmasta.

Millä tavalla kiusaamiseen tulisi sitten puuttua? Ensiksi meidän tulee luopua sanasta kiusaaminen, koska se ei vastaa sitä tilannetta, mitä uhri joutuu kokemaan. Koulukiusaamis-sanankäyttö on olemassa olevan ongelman vähättelyä. Meidän tulisi jatkossa puhua kouluväkivallasta ja suhtautua siihen sillä vakavuudella, mitä sana väkivalta tarkoittaa.

Suomen rikoslain 21 luku määrittää henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset.

5 § pahoinpitely

6 § törkeä pahoinpitely

7 § lievä pahoinpitely

8 § kuolemantuottamus

5 § pahoinpitely:

- Pahoinpitelyssä on kysymys toiselle ihmiselle tehdystä ruumiillisesta väkivallasta. Nykymuotoinen pahoinpitelyä koskeva teonkuvaus tunnistaa myös muunlaisen pahoinpitelyn. Sellaista voi olla esimerkiksi toisen terveyden vahingoittaminen tai kivun aiheuttaminen toiselle muuten kuin ruumiillista väkivaltaa tekemällä, koska pykälässä käytetään sanontaa "vahingoittaa toisen terveyttä", saadaan näin rangaistavuuden piiriin myös sellaiset teot, joiden seuraukset ilmenevät esimerkiksi mielenterveyden häiriöinä. Tämän vuoksi myös koulussa ja sosiaalisessa mediassa tapahtuva väkivalta voivat täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkistön.

6 § törkeä pahoinpitely:

- Jos pahoinpitelyn seurauksena 1) aiheuttaa toiselle vaikean ruumiinvamman tai hengenvaarallisen tilan, 2) rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla 3) käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä on kokonaisuutena arvostellen törkeä.

7 § lievä pahoinpitely:

- Kokonaisuutena arvostellen vähäistä pahoinpitelyä voidaan pitää lievänä. Asian arvioinnissa kiinnitetään huomiota muun muassa, ruumiilliseen koskemattomuuteen ja terveyden vahingoittamisen vähäisyyteen. Lievä pahoinpitely on asianomistajarikos paitsi silloin, kun se kohdistuu alle 18-vuotiaaseen. Tyypillisiä lievän pahoinpitelyn muotoja ovat töniminen, nipistäminen, tukistaminen tai päälle sylkeminen.

8 § kuolemantuottamus:

- Laissa ei ole säädetty sitä, mitä tekoja katsotaan kuolemantuottamukseksi. Näin ollen jokainen teko, joka aiheuttaa toisen henkilön kuoleman, voi täyttää kuolemantuottamuksen tunnusmerkistön. Rangaistavuus edellyttää syy-yhteyden olemassaoloa. Se tarkoittaa sitä, että tarkasteltavana oleva menettely (esimerkiksi kouluväkivalta tai sosiaalisen median kautta tehty henkinen väkivalta) on ollut välitön seuraus teolle, eli että ilman kyseistä menettelyä kuolemaa ei olisi seurannut.

Koska koulussa tapahtuva väkivalta yleensä täyttää edellä mainittujen rikosten merkistön, tulee koulun rehtorin, tai muun vastuussa olevan henkilön, ilmoittaa lastensuojeluun tai poliisille aina kun kouluväkivaltaa tapahtuu. Poliisin tehtävä on tutkia täyttääkö kyseinen teko lain määrittelemän rikoslain 21 luvun sisältämät pykälät. Tätä tehtävää ei voi antaa opettajan hoidettavaksi, kuten vallitseva käytäntö nykyisin on. Koska pääsääntöisesti väkivallan tekijät ovat alle 15-vuotiaita ja näin ollen heitä ei voida määrätä rangaistukseen voimassa olevan rikoslain nojalla, tulee heidät ohjata lastensuojelun piiriin asian hoitamiseksi.

Lastensuojelun mukaan ottaminen kouluväkivaltilanteisiin on erittäin tärkeää, koska sosiaalityön ammattitaito ja toimintamalli ovat merkittävästi tehokkaampia kuin nykyinen voimassa oleva opettajan ilmoitusvelvollisuus Wilman kautta, joka ei todellisuudessa ole tuottanut juuri mitään hyötyä eikä ole näin ollen lopettamaan kouluväkivaltaa.

Lastensuojelun mukaan ottaminen kouluväkivaltilanteissa on ensisijaisesti tärkeää väkivallan lopettamisen johdosta, ja samalla myös uhrin auttamista.

Lastensuojelulain 1 luku 2 pykälä määrittää seuraavaa:

- Lasten ja nuorten kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lasten hoidossa ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia.

Lastensuojelulain 5 luvun 25 pykälän ilmoitusvelvollisuus

- Joidenkin seuraavien tahojen palveluksessa tai luottamustoimissa oleva, vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Näitä toimia on muun muassa seuraavat tahot:

1. Sosiaali- ja terveystoimi
2. Opetustoimi
3. Nuorisotoimi
4. Poliisitoimi

5. Päivähoidon palvelujen tuottaja
6. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjä

Jos koulun tai oppilaitoksen henkilökunta huomaa tai saa kuulla luotettavalta taholta väkivallanteon tai sosiaalisen mediassa tapahtuneesta henkisestä väkivallasta tulee hänen puuttua siihen välittömästi (rikoslaki 21 luku 5 §), (lastensuojelulain 1 luku 2 §) sekä (lastensuojelulain 5 luku 25 §) pykälien perusteella.

Mikäli lastensuojelulain 5 luvun 25 § sisältämät tahot jättävät väkivallan ilmoittamatta kunnan sosiaalitoimeen, olisi syytä arvioida voisiko rikoslain 40 luvun 7 § kriteerit täytyä.

Rikoslaki 40 luku 7 § virka-aseman väärinkäyttäminen:

- Jos virkamies hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai aiheuttaakseen toiselle haittaa tai vahinkoa, 1. rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa osallistuessaan päätöksentekoon tai sen valmisteluun tai käyttäessään julkista valtaa virkatehtävissään, tai käyttää väärin asemaansa käskyvallassaan tai välittömässä valvonnassaan olevaan henkilöön nähden on hänet tuomittava virka-aseman väärinkäyttämisestä sakkoon tai vankeuteen. Virkamies voidaan myös tuomita pantavaksi viralta, jos rike osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtäväänsä.

Koulujen ja oppilaitosten tulee puuttua välittömästi väkivaltaan, tapahtui se sitten koulussa tai sosiaalisessa mediassa. Koulun tai oppilaitoksen on tarvittaessa erotettava väkivaltaan syyllistynyt oppilas ja ohjattava hänet tarvittaessa toiseen kouluun tai oppilaitokseen.

Koulu on myös velvoitettava ohjaamaan väkivallan uhri viipymättä keskusteluapuun ja näin katkaistava mahdollinen henkisen pahoinvoinnin kierre.

Valtuustoaloite on laadittu edellä mainitun perusteella ja tästä tiivistelmä jäljempänä. Koska kouluväkivalta koskee koko maata ja näin myös Paraista, on Paraisten kaupungin ryhdyttävä kiireellisiin toimiin kouluväkivallan tuomien suurten ongelmien ehkäisemiseksi ja näytettävä suuntaa koko maalle, miten tähän ongelmaan tulisi puuttua. Kouluväkivalta lisää lasten ja nuorten mielenterveydellisiä ongelmia ja saattavat johtaa lapsen tai nuoren itsemurhaan, tämän johdosta Paraisten kaupungin on otettava aloitteeseen kantaa kiireellisesti.

Tiivistelmää tarvittavista muutoksista voidaan pitää seuraavanlaisena:

- Paraisten tulee luopua sanasta koulukiusaaminen, koska se on vanhentunut ja ongelmaa vähättelevä. Myöskään koulukiusaamista ei löydy rikoslaista ja näin ollen se ei täytä rikoksen tunnusmerkistöä. Todellisuudessa se mitä kutsutaan kiusaamiseksi on joko lievää pahoinpitelyä, pahoinpitelyä tai jopa kuolemantuottamusta. Edellä mainitut toiminnot eivät rikoslain mukaan ole asianomaisrikoksia, koska ne kohdistuvat tässä tapauksessa alle 18-vuotiaisiin henkilöihin. Rikoksen uhri ei myöskään voi itse päättää syytteen nostamisesta,

vaan sen tekee syyttävä, näin väkivallan tekijä ei voi uhkailla uhria jättämään nostamatta syytettä.

- Lapsilla ja nuorilla on kiistaton oikeus opiskella ilman pelkoa. Tämänhetkinen tilanne ei täytä tätä edellytystä ja on omiaan lisäämään lasten ja nuorten pahoinvointia sekä mielenterveydellisiä häiriöitä. Lastensuojelulain mukaan lapsesta tai nuoresta tulee tehdä viipymättä lastensuojeluilmoitus, mikäli häneen kohdistetaan väkivaltaa, hänen henkistä tasapainoaan horjutetaan tai hänen huolenpitoaan laiminlyödään. Koska kouluväkivalta täyttää kaikki lastensuojelun ilmoitusvelvollisuuden kriteerit, on opettajat ja koulun rehtorit velvollisia kertomaan tietonsa lastensuojelulle ja / tai poliisille, vaikka heitä sitoisi vaitiolovelvollisuus (lastensuojelulaki 5 luku 25 §).
- Koulussa tapahtuva fyysinen väkivalta ja sosiaalisessa mediassa tapahtuva henkinen väkivalta täyttää rikoslain 21 luvun 5, 6, 7 ja 8 § tunnusmerkistön ja on näin kiistaton rikos, joka on ilmoitettava aina lastensuojeluun ja / tai poliisille, varsinkin kun se kohdistuu nuoreen ja puolustuskyvyttömään henkilöön, vaikka lain mukaan ilmoitusvelvollisuutta ei ole. Paraisten kaupungin tulee määrittää selkeä ilmoitusvelvollisuus niille työntekijöille, jotka lasten ja nuorten parissa työskentelevät. Tämä tulee myös koskea heitä, jotka jo nyt työskentelevät em. tehtävissä. Ilmoitus tulee tehdä viipymättä aina lastensuojeluun ja / tai poliisille, sekä kaupungin sosiaalitoimesta ja koulutoimen johdosta vastaaville henkilöille.
- Mikäli ilmoitusvelvoitteen alainen henkilö laiminlyö velvollisuuden tulee tehdä arvio mahdollisesta velvoitteen rikkomisesta.

Me allekirjoittaneet vaadimme, että Paraisten kaupunginvaltuusto ja -hallitus toteavat aloitteessa esitetyt ongelmat oikeiksi ja ryhtyvät välittömiin toimiin aloitteen vaatimien muutosten käytäntöön saattamiseksi."
